

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 29.4.2009

KOM(2009) 209 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**o pokroku dosiahnutom v rámci siedmeho európskeho rámcového programu pre
výskum**

{SEK(2009) 589}

1. Úvod

Vedecký výskum je hnacou silou výroby a využívania vedomostí, vytvára myšlienky a riešenia, ktoré podporujú hospodársky rast, konkurencieschopnosť a zamestnanosť, a pomáha riešiť dlhodobé problémy, ako sú zmena klímy a starnutie obyvateľstva. Hlavným cieľom siedmeho rámcového programu pre výskum¹ (7. RP) je pomôcť vybudovať Európsky hospodársky priestor, t.j. európsky vnútorný trh pre výskumníkov, vedecké poznatky a technológie, ktorý zvyšuje vedeckú a technickú excelentnosť pomocou zvýšenej konkurencie, lepšej koordinácie výskumných činností a cielenejšieho zamerania na programy a politiky týkajúce sa hlavných problémov spoločnosti. Ťažiskom vedeckých a technických priorít 7. RP je udržateľný rozvoj, vďaka čomu je rámcový program zásadným faktorom pri realizácii lisabonskej stratégie, podpore udržateľného rastu Európy v globalizovanom hospodárstve a prechode na dynamickú a nízkouhlíkovú znalostnú ekonomiku, ktorá zodpovedá potrebám spoločnosti.

Dlhodobé problémy, ktorým sme čelili pred krízou, sa nestratili a ciele lisabonskej stratégie dnes platia dnes viac ako kedykoľvek predtým. Nie je čas znížiť výdavky na výskum a inováciu, ale naopak je potrebné ich zvýšiť v záujme zvládnutia týchto problémov a polozenia základov obnovy.

V tejto správe sa posudzuje pokrok dosiahnutý pri vykonávaní 7. RP a uvádza sa, čo treba ešte urobiť, aby sa pôvodné ciele dosiahli v plnom rozsahu. Správou predstavuje dodržanie zákonnej povinnosti vyplývajúcej z rozhodnutia Európskej komisie o 7. RP² a poskytuje základ na priebežné hodnotenie programu v roku 2010³. Sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie obsahuje viac informácií o daných témach.

2. ZAČIATOK AMBICIÓZNEHO A KOMPLEXNÉHO ÚSILIA

Z hľadiska dostupných prostriedkov a rozsahu pôsobnosti má 7. RP podstatne širší záber ako predchádzajúci 6. RP. Nadväzuje na predchádzajúce opatrenia, no prináša aj novinky. Využíva osvedčené prvky 6. RP, ako sú štipendiá Marie-Curie, podpora európskych výskumných infraštruktúr a činností EURATOM-u a financovanie Spoločného výskumného centra (SVC) ako poskytovateľa solídnej a nezávislej vedecko-technickej podpory politík EÚ. Okrem toho sa v rámci 7. RP zavádzajú novinky a radikálne inovácie z hľadiska obsahu aj vykonávania, ktoré si vyžadujú zjednodušenie a zmeny v riadení.

Z dostupných informácií za roky 2007 a 2008 vyplýva, že 7. RP sa začal dobre:

- Z reakcie vedeckej obce na výzvy na prekladanie ponúk vyplýva existencia výrazného dopytu po výskume na úrovni Spoločenstva. Doručených bolo takmer 36 000 ponúk,

¹ Dva siedme rámcové programy podľa Zmluvy o ES a Zmluvy o Euratome (spolu nazývané „7. RP“) začali v roku 2007. Viac informácií o cieľoch a štruktúrach 7. RP, ako aj o jeho doterajšom vykonávaní pozri napr. vo výročných správach za rok 2007 a 2008 na <http://ec.europa.eu/research/index.cfm?pg=reports>.

² Článok 7 ods. 2, Ú. v. EÚ L 412, 30.12.2006, s. 1.

³ Táto správa vychádza zo stanoviska Európskeho poradného výboru pre výskum (ERAB) z 19. februára 2009, ktoré sa uvádza v prílohe k pracovnému dokumentu útvarov Komisie.

z ktorých sa vyše 5 500 vybralo na financovanie. S prihliadnutím na dvojstupňový postup podávania žiadostí predstavuje celková účasť 21,7 %.

- Kvalitu procesu hodnotenia uznáva 91 % hodnotiteľov, ktorí uvádzajú, že kvalita hodnotiaceho procesu bola podobná alebo lepšia ako v prípade vnútroštátnych hodnotení, na ktorých sa zúčastnili.

Novátorské prístupy, ktoré obsahuje 7. RP, podľa všetkého prinášajú svoje ovocie:

- Dôkazom úspechu Európskej rady pre výskum je viac ako 11 000 ponúk doručených na základe prvej výzvy. V prestížnych výskumných ústavoch celej Európy sa už na základe prvých výziev v rámci systému udeľovania grantov ERC pre začínajúcich výskumných pracovníkov („Starting Grants“) a grantov ERC pre skúsených výskumných pracovníkov („Advanced Grants“) začalo viac ako 500 projektov zameraných na výskum na hraniciach poznania.
- Vzniklo päť veľkých verejno-súkromných partnerstiev – spoločných technologických iniciatív (STI) – každé z nich ako nezávislý právny subjekt podľa článku 171 Zmluvy o ES: Inovačné lieky (IMI); Zabudované systémy na spracovanie údajov (ARTEMIS); Čistá obloha; ENIAC (nanoelektronika) a FCH (palivové články a vodík). ARTEMIS a ENIAC už začali s projektmi na základe svojich prvých výziev a nedávno uverejnili druhé výzvy. Ostatné STI uverejnili prvé výzvy, v rámci ktorých prebieha hodnotenie a výber prvých projektov.
- Dopyt po novom finančnom nástroji na zdieľanie rizík (RSFF) je veľký už od jeho zavedenia v júni 2007; schválilo sa 30 operácií RSFF a výška schválených pôžičiek začiatkom roka 2009 dosiahla 2 miliardy EUR.
- Vznikli dve agentúry – výkonná agentúra pre výskum a výkonná agentúra ERC – s cieľom zabezpečiť efektívne riadenie stále rastúceho rozpočtu 7. RP bez priameho zvyšovania počtu zamestnancov Komisie.
- Pri zjednodušení účasti v 7. RP sa urobil pokrok: vďaka novému záručnému fondu sa zrušila väčšina kontrol finančnej životaschopnosti ex-ante. Vďaka centrálnemu registračnému nástroju sa právne dokumenty a osvedčenia o audite predkladajú len raz a v porovnaní so 6. RP sa vykonáva desaťkrát menej kontrol finančnej spôsobilosti ex-ante.

Niektoré otázky si zasluhujú ďalšiu pozornosť a hodnotenie:

- Upravený celkový podiel účasti MSP na ponukách vybraných v rámci osobitných programov „Spolupráca“ a „Kapacity“ predstavuje okolo 11 % všetkých žiadostí o príspevok ES.
- Podpriemernú účasť väčšiny nových členských štátov v 7. RP vyvažujú vyššie finančné príspevky: účastníci z EÚ-12 dostali takmer 5 % celkového požadovaného príspevku 7. RP, hoci ich podiel na celkových vnútroštátnych výdavkoch na výskum a vývoj v rámci EÚ-27 bol iba 2,8 %.

3. POKROK Z HĽADISKA SPLNENIA CIEĽOV 7. RP

3.1 Realizácia európskeho výskumného priestoru

V decembri 2008 prijali členské štáty spoločnú víziu Európskeho výskumného priestoru (EVP) v roku 2020⁴. Prostredníctvom „ľubľanského procesu“ sa zaviazali k procesu spoločnej práce na uskutočňovaní tejto vízie vo vzájomnom partnerstve a v partnerstve s Komisiou. Vízia EVP je vízia, ktorá ponúka správne podmienky a stimuly pre výskum a investície do výskumu a vývoja s veľkým vplyvom, pridáva európsku hodnotu podporovaním zdravej hospodárskej súťaže z hľadiska špičkovej úrovne najmä medzi výskumnými pracovníkmi, umožňuje voľný pohyb výskumných pracovníkov, vedeckých poznatkov a technológií („piata sloboda“) a zároveň podporuje koordináciu medzi subjektmi financujúcimi výskum a spoluprácu medzi priemyslom a akademickou obcou.

7. RP pôsobí ako katalyzátor úsilia zameraného na realizáciu EVP prostredníctvom štyroch osobitných programov, z ktorých každý má osobitné poslanie:

Program SPOLUPRÁCA: Vedúce postavenie EÚ v kľúčových oblastiach vedy a techniky podporovaním spolupráce v oblasti výskumu a vývoja a otvorenej inovácie

Nástroje spolupráce programu Spolupráca v oblasti výskumu umožňujú priemyslu a akademickej obci spolupracovať v prostredí „otvorenej inovácie“, ktoré podporuje voľný obeh znalostí a technológií. Pokiaľ ide o EVP, rozhodujúcimi kritériami výberu prioritných tém sú európska pridaná hodnota a štrukturálne účinky bez ohľadu na veľkosť a rozsah pôsobnosti nástroja. Hoci menšie projekty výskumu a vývoja môžu slúžiť jednotlivým výskumným tímom alebo konkrétnym potrebám politík, v 7. RP sa uznáva potreba strategickejšieho prístupu k získaniu vedúceho postavenia v oblasti vedy a techniky a štruktúrovaniu EVP a prechádza sa na väčšie programy a strategické iniciatívy so širším rozsahom pôsobnosti a kritickou masou: „spoločné technologické iniciatívy“ (STI) a verejno-verejné partnerstvá, tzv. iniciatívy podľa článku 169, prostredníctvom ktorých sa EÚ zúčastňuje na programoch výskumu a vývoja, ktoré členské štáty vykonávajú spoločne.

Spoločné technologické iniciatívy predstavujú inovačnú koncepciu verejno-súkromných partnerstiev, ale ich zriaďovanie ako „orgánov spoločenstva“ je zdĺhavé a úmorné. Je priskoro hodnotiť, či STI dosiahnu očakávaný vplyv z hľadiska dosiahnutia lepšej pozície EÚ v kľúčových technologických oblastiach, ale vyzerajú sľubne, pokiaľ ide o získavanie investícií EÚ do výskumu v budúcom zjednodušenom rámci. V rámci 7. RP sa začali tri nové iniciatívy podľa článku 169: Pomoc starším alebo chorým osobám pri samostatnom bývaní (AAL), EUROSTARS⁵ a Európsky program metrologického výskumu (EMRP). So zreteľom na skúsenosti a poučenia získané v prvej iniciatíve podľa článku 169 v rámci 6. RP, v partnerstve európskych a rozvojových krajín v oblasti klinických pokusov (EDCTP) a na základe systémov EVP-NET takéto spoločné úsilia vnútroštátnych programov dokazujú svoj význam aj z hľadiska možných budúcich iniciatív s cieľom spoločne realizovať programy.

⁴ Vízia EVP v roku 2020, ktorú prijala Rada pre konkurencieschopnosť 2. decembra 2008, pozri dok. 16767/08

⁵ Návrh BONUS sa má predložiť do konca roku 2009.

Program MYŠLIENKY: Stimulovanie tvorivosti a excelentnosti európskeho výskumu

Európska rada pre výskum sa stala veľmi viditeľnou a vplyvnou zložkou Európskeho výskumného priestoru. S rozpočtom približne 7,5 miliardy EUR na 7-ročné obdobie poskytuje stabilnú oporu výskumu na hraniciach poznania v Európe, pri ktorom možno zasiahnuť kritickú masu len na úrovni EÚ. Ako výraz uznania výhod celoeurópskej súťaže sa viaceré členské štáty EÚ už rozhodli pridelit' vnútroštátne granty kandidátom, ktorí mali dobré výsledky vo výberovom procese pre udeľovanie grantov ERC, ale grant nedostali.

Jadrom úspechu je zriadenie nezávislej vedeckej rady zloženej z prominentných vedcov. Táto rada autonómne sformulovala vedeckú stratégiu výskumu na hranici poznania v Európe a v partnerstve s Komisiou vytvorila štruktúry a mechanizmy na vykonávanie systémov udeľovania grantov vo všetkých oblastiach výskumu na základe jediného kritéria excelentnosti a základe iniciatívy samotných výskumných pracovníkov.

Napriek zvládnutiu problémov súvisiacich so spustením inštitucionálnej prevádzky takéhoto rozmeru nemožno v úsilí poľaviť. V roku 2009 sa musí ukončiť presun vykonávacej štruktúry do výkonnej agentúry ERC. V nezávislej štúdii by sa mal preskúmať rozsah tohto zjavne včasného úspechu a mali by sa identifikovať ďalšie možnosti zlepšenia. To by malo prispieť k trvalému úspechu ERC ako jednej z najdôležitejších zložiek skutočného európskeho výskumného priestoru.

Program LUDIA: Posilňovanie ľudského potenciálu európskeho výskumu prostredníctvom výmeny odborníkov

Počet žiadostí prijatých na základe prvých výziev svedčí o tom, že štipendiá Marie-Curie, ktoré ponúka program LUDIA, sú stále rovnako atraktívne, prispievajú k vyváženej výmene odborníkov na európskej aj svetovej úrovni a k vytváraniu vysoko kvalitnej a mobilnej európskej pracovnej sily v oblasti výskumu a vývoja. Využívanie priemyselno-akademických štipendií by sa však mohlo zlepšiť príležitosťami na lepšiu komunikáciu s priemyslom a MSP.

Program KAPACITY: Zvyšovanie výskumnej a inovačnej kapacity v Európe

Všetky akcie v rámci programu Kapacity sú mimoriadne žiadané, najmä tie, ktoré podporujú výskum pre MSP a združenia MSP.

Obmedzujúcim faktorom realizácie 44 prioritných projektov infraštruktúry strategického európskeho záujmu, ktoré identifikovalo Európske strategické fórum pre výskumné infraštruktúry (ESFRI), je nedostatok prostriedkov Spoločenstva i jednotlivých členských štátov a nedostatočná integrácia s ostatnými finančnými nástrojmi (EIB, štrukturálne fondy). Prijatie nového právneho rámca pre európske výskumné infraštruktúry by malo zabezpečiť ďalší rozmach a bezpečnosť finančného plánovania. Najpokrokovejšia medzinárodná sieť na svete GEANT zaviedla inovačnú hybridnú sieťovú technológiu a celý rad služieb pre používateľov, ktoré umožňujú celosvetovú spoluprácu v oblasti výskumu. Spoločne so sieťou GEANT poskytuje vedcom prístup k prostriedkom výpočtovej techniky na celom svete elektronická infraštruktúra EGEE (Enabling Grids for E-Service).

Aktivity „výskumný potenciál“ a „regióny znalostí“ sú prínosné pri budovaní vedeckej kapacity v regiónoch, najmä v konvergenčných regiónoch, ale na to, aby mali významný vplyv, nemajú podľa všetkého dosť prostriedkov, čo platí najmä o nových členských štátoch. Lepšie a cielenejšie využívanie štrukturálnych fondov, v rámci ktorých sa na obdobie rokov

2007 – 2013 vyčlenili na výskum a inováciu približne rovnaké prostriedky, aké sú k dispozícii v 7. RP, by v súčinnosti s cieľmi a nástrojmi 7. RP mohli urobiť omnoho viac na pozdvihnutie úrovne vedecko-technickej excelentnosti v celej EÚ.

Zintenzívnila sa snaha o vybudovanie partnerstva medzi výskumom a spoločnosťou na európskej úrovni. Vďaka novému systému financovania sa organizácie občianskej spoločnosti môžu zúčastňovať na 7. RP a spoločenské platformy vypracúvajú výskumné programy, napríklad k otázkam, ako sú spoločensky súdržné mestské prostredia.

V kontexte EVP prispieva 7. RP k rozvoju koherentnejších a koordinovanejších politík výskumu v Európe podporovaním otvorenej metódy koordinácie, ako aj k vývoju partnerstiev EVP v rámci ľubľanského procesu.

3.2 Príspevok k udržateľnému rozvoju

Jedným z kľúčových cieľov 7. RP je prispievať k udržateľnému rozvoju, reagovať na potreby priemyslu a spoločnosti a v súvislosti s ostatnými politikami a nástrojmi budovať nízkouhlíkovú znalostnú ekonomiku.

Reagovanie na interdisciplinárne problémy, spoločenské potreby a priority politík...

Siedmy rámcový program sa výrazne sústreďuje na riešenie spoločenských problémov a reaguje na politické priority Spoločenstva. V dôsledku toho sa v prvých dvoch rokoch 7. RP prideliло 44 % rozpočtu programu „Spolupráca“ na interdisciplinárny výskum na podporu obnovenej **stratégie udržateľného rozvoja**, hlavne prostredníctvom tematických okruhov „Životné prostredie“, „Energetika“, „Potraviny“, „Poľnohospodárstvo“ a „Biotechnológie“, pričom ku kľúčovým prvkom patrili STI „Čistá obloha“ a „Vodík a palivové články“.

7. RP zohráva dôležitú úlohu pri riešení **environmentálnych problémov**, predovšetkým v kontexte balíka opatrení v oblasti zmeny klímy a obnoviteľnej energie. Patria sem také otázky ako biodiverzita, znižovanie rizika katastrof a pozorovanie zeme.

7. RP reaguje na problémy **zdravia a demografickej zmeny** podporovaním vývoja novátorských nástrojov a služieb na riadenie poznatkov z oblasti medicíny a poskytovanie nových spôsobov zdravotnej starostlivosti, najmä prostredníctvom programu „Zdravie“ (a predovšetkým STI „Inovačné lieky“), programu „IKT v službách zdravia“, vedúcej trhovej iniciatívy „e-Health“, programu „Pomoc starším alebo chorým osobám pri samostatnom bývaní a programu „IKT pre dôstojné starnutie“.

V rámci 7. RP sa podstatne zintenzívnilo úsilie riešiť **otázky bezpečnosti**, napríklad financovaním iniciatív v oblasti bioterorizmu s cieľom poskytnúť technológie na reakciu na incidenty, ale aj preskúmať psychologický rozmer a aspekt pripravenosti, ktoré sú dôležitými prvkami prevencie, krízového a pokrízového riadenia.

7. RP reaguje na **interdisciplinárne a mutidisciplinárne problémy**, ktoré sa týkajú viacerých oblastí, ku ktorým patrí napríklad životné prostredie, energetika, doprava a biotechnológie – napríklad spoločnou výzvou na predkladanie ponúk o biorafinériách⁶, ktorá sa týka viacerých tém – a pomocou pri ustanovení a začatí vykonávania európskej stratégie morského a námorného výskumu. Snaha o lepšie pochopenie základných faktorov, ktoré formujú spoločenský a hospodársky vývoj v Európe, dopĺňa čisto technologický výskum.

⁶ Ú. v. EÚ 2008/C 226/06.

Podpora socio-ekonomických vied a humanitných vied predkladá dôkaz o vývoji nových možností politiky (ako napríklad v prípade aktuálnej finančnej krízy).

„**Spoločné programovanie**“ (spojenie síl, spojenie prostriedkov a vývoj spoločných stratégií) je koncepciou budúcnosti v oblasti účinnejšieho riešenia najdôležitejších problémov spoločnosti. Ako model môže slúžiť Európsky strategický plán energetických technológií (plán SET), ktorý poskytuje procesy a nástroje na efektívnejšie zapojenie vlád, priemyslu a výskumného spoločenstva prostredníctvom riadiacej skupiny členských štátov, európskych priemyselných iniciatív a zriadenia Európskej aliancie pre energetický výskum – pričom všetky sú založené na koherentnom strategickom programe európskeho výskumu.

... a zároveň riešenie potrieb reálnej ekonomiky...

V rámci 7. RP sa prijal obnovený záväzok plniť potreby priemyslu, najmä prostredníctvom spolupráce s európskymi technologickými platformami (ETP). 36 existujúcich ETP pomáha koordinovať a spájať úsilie v oblasti výskumu a vývoja, a to najmä v tematických oblastiach s vysokou účasťou priemyslu, ku ktorým patria informačné a komunikačné technológie (IKT), nanotechnológie, energetika, doprava a vesmír. Prostredníctvom spolupráce s členskými štátmi a pomocou národných technologických platforiem majú ETP štruktúrovaný účinok, ktorý presahuje rámcový program⁷. V niektorých prípadoch vyústili do zriadenia STI.

Pokrok z hľadiska dosiahnutia cieľa 15-percentnej účasti MSP nesplnil očakávanie. Cílené systémy podpory pre MSP, ako je aktuálna iniciatíva EUROSTARS zameraná na MSP, ktoré sa intenzívne venujú výskumu, sa môžu stať atraktívnejšími. Preto si prínos cieľov a súčasných nástrojov MSP vyžaduje ďalšiu analýzu a hodnotenie.

Nový nástroj financovania s rozdeleným rizikom (RSFF), ktorý spoločne financujú 7. RP a Európska investičná banka a ktorý poskytuje pôžičky na vysokorizikové investície do výskumu a vývoja, zaznamenal výrazný dopyt zo strany priemyslu, najmä od stredných podnikov. Súčasné úverové operácie sa týkajú energetiky, IKT, biovied a automobilových spoločností v 14 európskych krajinách a v roku 2009 sa budú ďalej rozširovať.

... a plné využívanie potenciálu EÚ v oblasti výskumu a vývoja optimalizáciou koherentnosti a synergie medzi politikami a nástrojmi

Zoči-voči konkurenčným prioritám je dnes dôležitejšie ako kedykoľvek predtým zdôrazňovať hodnotu výskumu Spoločenstva pri dosahovaní cieľov EÚ udržateľného rozvoja a pracovných miest. Využitie celého výskumného potenciálu EÚ však možno dosiahnuť len prostredníctvom lepšej koherentnosti a koordinácie medzi politikami a nástrojmi súvisiacimi s výskumom, inováciou a vzdelávaním na vnútroštátnej úrovni a úrovni EÚ, a najmä medzi finančnými nástrojmi Spoločenstva vrátane programu pre konkurencieschopnosť a inováciu (PKI), programov vzdelávania a celoživotného vzdelávania a štrukturálnych fondov. Takáto koordinácia by mala fungovať vo fáze ich navrhovania, ako aj počas ich vykonávania.

Európa stále zaostáva, pokiaľ ide o transformáciu znalostí a výsledkov výskumu do inovačných výrobkov a služieb. Prekážky voľného obehu znalostí a technológií a výrobkov, v ktorých sú využité, treba odstrániť a opatrenia na strane dopytu, ako je normalizácia,

⁷ <http://ftp.cordis.europa.eu/pub/technology-platforms/docs/evaluation-etps.pdf>.

verejné obstarávanie a regulácia môžu pomôcť vzniku trhov s inovačnými výrobkami, ktoré reagujú na potreby spoločnosti („vedúce trhy“)⁸.

Pretrvávajúcou úlohou, najmä v súčasnej kríze, je vyvážiť potrebu krátkodobých opatrení, ktoré podporujú dopyt „inteligentnými“ investíciami do výskumu a vývoja a ktoré posilňujú prechod Európy na nízkouhlíkovú znalostnú ekonomiku. To sa zdôrazňuje v kontexte Plánu hospodárskej obnovy Európy⁹: investovaním do energetickej účinnosti s cieľom vytvoriť pracovné miesta a dosiahnuť úspory energie, investovaním do čistých technológií s cieľom podporiť odvetvie výstavby a automobilový priemysel pre trhy budúcnosti, na ktorých bude dopyt po nízkouhlíkových technológiách a investovaním do infraštruktúry a vzájomného prepojenia s cieľom podporiť účinnosť a inováciu.

3.3 Výskum EÚ sa otvára svetu

V kontexte hlavných globálnych problémov, ako je zmena klímy, chudoba, infekčné choroby, ohrozené dodávky energie, potravín a vody a bezpečnosť občanov, sa dostáva do popredia potreba účinnej **medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu**. Cieľom 7. RP je podporovať spoločné výskumné činnosti v oblastiach spoločného záujmu, ktoré sú v prospech EÚ aj tretích krajín, prostredníctvom nových systémov, ako sú konkrétne opatrenia v oblasti medzinárodnej spolupráce, cielené otvorené výzvy, „twinning“ projektov a koordinované výzvy na úrovni programu. Aktivity medzinárodnej spolupráce sú takto lepšie integrované do celého programu a už sa nepovažujú za samostatnú aktivitu.

V novovytvorenom európskom strategickom rámci medzinárodnej spolupráce v oblasti vedy a techniky sa zdôrazňuje potreba posilneného partnerstva medzi členskými štátmi a Spoločenstvom, ak sa má dosiahnuť zmysluplný príspevok k stabilite, bezpečnosti a prosperite vo svete. Rámec uľahčuje otváranie EVP svetu integrovaním susedných krajín EÚ do EVP pridružením k 7. RP, podporovaním spolupráce s kľúčovými tretími krajinami geografickým a tematickým zacielením a zlepšovaním rámcových podmienok medzinárodnej spolupráce v oblasti vedy a techniky, napríklad pre globálne výskumné infraštruktúry, mobilitu výskumných pracovníkov, vzájomné otváranie výskumných programov a práva duševného vlastníctva.

Veda a technika poskytujú mnoho riešení na zníženie chudoby a socio-ekonomický rozvoj v Afrike. Partnerstvo medzi Afrikou a EÚ v oblasti vedy, informačnej spoločnosti a vesmíru¹⁰ poskytuje základ na kombinovanie financovania rozvoja a výskumu z európskych a vnútroštátnych zdrojov v projektoch, ktoré reagujú na potreby, na ktoré poukáže Africká únia a jej členské štáty.

Hlavným krokom z hľadiska preukázania možnosti poskytovania čistej energie vo veľkom množstve prostredníctvom technológie jadrovej syntézy je **medzinárodný termonukleárny experimentálny reaktor** (ITER). Ide o jedinečný a skutočne kolaboratívny medzinárodný projekt, ktorý predstavuje aj dôležitý a podnetný test koncepcie, riadenia a financovania medzinárodnej vedeckej infraštruktúry veľkého rozsahu.

⁸ KOM(2009) 116: Stratégia v oblasti výskumu, vývoja a inovácií IKT v Európe: Nastaviť latku vyššie

⁹ KOM(2008) 800: Plán hospodárskej obnovy Európy.

¹⁰ http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/EAS2007_action_plan_science_en.pdf.

3.4 Lepšie riadenie, kontrola a zjednodušenie

Základným cieľom riadenia 7. RP musí byť dosiahnutie maximálneho vplyvu každého eura investovaného do výskumu (výkon) a zároveň poskytnutie istoty, že financovanie výskumu dodržiava pravidlá (zákonnosť a správnosť), a zabezpečenie minimálneho finančného vplyvu chýb (korekcia). Tieto ciele sú vzájomne zameniteľné, aj keď nie výhradne, a dosiahnutie správnej vyváženosti medzi nimi a obmedzenými prostriedkami pridelenými na každý z nich je z hľadiska úspechu programu rozhodujúce.

Výkon programu zaručujú výzvy na prekladanie ponúk, ktoré sú výrazne konkurenčne orientované, a ich nezávislé vedecké posudzovanie. Procesy, postupy a nástroje riadenia musia byť jednoduché a účinné, aby zabezpečili zodpovedné a vysvetliteľné investovanie finančných prostriedkov Spoločenstva a nespôsoboali administratívnu záťaž. Okrem úspechov uvedených v oddiele 2 sa dá konštatovať evidentný pokrok z hľadiska zjednodušenia:

- Refundácia nákladov sa zjednodušuje postupným zavádzaním paušálnych sadziieb a paušálnych súm, pričom možno zachovať vykazovanie skutočných nákladov, ak to príjemcovia považujú za jednoduchšie.
- Postupne sa zavádzajú metodiky založené na priemerných nákladoch na zamestnancov. Ide o veľmi dôležitý krok, lebo náklady na zamestnancov sú vždy základnou príčinou chýb. V prvej pilotnej fáze ich však môže používať len obmedzený počet príjemcov.
- V celom programe sa zjednodušuje a harmonizuje dokumentácia a nové elektronické nástroje uľahčujú zmluvné rokovania.
- Správy sa podávajú menej často a zavádzajú sa webové systémy na odovzdávanie finančných správ.
- Príjemcovia majú k dispozícii jasné písomné pokyny a telefonickú informačnú linku, vďaka ktorým sa môžu vyhnúť najčastejším chybám.

Zjednodušenie však môže nastať len v existujúcom právnom kontexte, konkrétne v kontexte nariadenia o rozpočtových pravidlách Spoločenstva a pravidiel účasti a šírenia. Keďže sama Komisia tieto pravidlá nemôže zmeniť, sústreďuje sa uvedené úsilie na odstránenie administratívnych prekážok, zjednodušenie postupov a poskytnutie jasných pokynov. Hoci tieto postupné zmeny majú správne smerovanie, je čoraz zreteľnejšie, že na reálne a podstatné zjednodušenie bude potrebná zmena samotných pravidiel¹¹ tak, aby sa zároveň chyby pri transakciách udržali na prijateľnej úrovni. To si vyžaduje:

- Dohodu všetkých aktérov o správnej rovnováhe medzi zodpovednosťou a rizikom. Európska rada pre výskum vyzvala Európsky parlament a Radu, aby pri financovaní výskumu umožnili koncepciu, ktorá toleruje riziká a je založená na dôvere. Komisia predložila návrhy na realizáciu tohto cieľa na medziinštitucionálnu diskusiu vo svojom oznámení „Smerom k jednotnému chápaniu koncepcie prípustného rizika chyby“¹².

¹¹ Správa o ex-post hodnotení 6. RP:

http://ec.europa.eu/research/reports/2009/pdf/fp6_evaluation_final_report_en.pdf.

¹² KOM(2008) 866.

a v roku 2010 plánuje predložiť podrobnú analýzu tolerovateľného rizika, okrem iného pre politiku v oblasti výskumu, ak dostane dostatočný podporu zo strany rozpočtového orgánu.

- Dôkladné preskúmanie rozpočtových pravidiel Spoločenstva týkajúcich sa rámcových programov v budúcnosti zo strany legislatívnych orgánov. Tým by sa mala dosiahnuť väčšia jasnosť a menšia záťaž a okrem toho by sa malo umožniť aj účinné fungovanie nových nástrojov, ktoré sú základom strategickejšieho prístupu pri riadení výskumných programov.

Oznámenie Komisie je plánované na rok 2010, čo bude príležitosť poukázať na tieto otázky.

Výskumný program EÚ sa čoraz viac orientuje na politické ciele, ktoré zodpovedajú širším hospodárskym, spoločenským a environmentálnym problémom. Preto treba posúdiť alternatívy priameho riadenia s cieľom zvýšiť účinok a štruktúrovaný vplyv politiky EÚ v oblasti výskumu a súvisiaceho financovania na podporu celkových cieľov politiky EÚ. Dve agentúry vytvorené na vykonávanie častí 7. RP – výkonná agentúra pre výskum (REA) a výkonná agentúra ERC – umožnili efektívne riadenie zvýšeného rozpočtu 7. RP bez priameho zvýšenia počtu zamestnancov Komisie. Svoje povinnosti prevezmú v plnej miere v roku 2009. Hodnotenie práce týchto agentúr prispeje k jej ďalšiemu zlepšeniu, vďaka čomu bude možné riadiť rozpočty na výskum ešte väčšieho rozsahu a zároveň oddeliť projektové a finančné riadenie od tvorby politiky. Väčší dôraz treba klásť aj na koncepcie, ktorých cieľom je zvýšiť štruktúrovaný účinok finančnej podpory v partnerstve so zainteresovanými stranami a členskými štátmi, ako napríklad v prípade spoločných technických iniciatív a investícií podľa článku 169.

4. ZÁVERY

Dochádza k úprave Siedmeho rámcového programu, aby EÚ mohla splniť svoj cieľ v podobe vytvorenia nízkouhlíkovej znalostnej ekonomiky. Snaží sa zvýšiť svoj účinok na verejné a súkromné investície do výskumu a vývoja a diverzifikovať svoje nástroje s cieľom maximálne zvyšovať európsku pridanú hodnotu.

7. RP zostáva kľúčovým nástrojom na podporu vedeckej excelentnosti a technického rozvoja a reaguje na priority politík EÚ a potreby priemyslu a spoločnosti. V súčasnej nepriaznivej hospodárskej situácii je jeho význam ešte zreteľnejší. 7. RP prispieva k udržateľnému súkromnému aj verejnému úsiliu v oblasti výskumu, ako sa ukázalo v iniciatívach verejno-súkromného partnerstva pre ekologické automobily, energeticky účinné budovy a továrne budúcnosti, ktoré sú súčasťou Plánu hospodárskej obnovy Európy.

V záujme získania poradenstva na účely ďalšieho zlepšovania a prípadnej úpravy 7. RP sa Komisia bude radiť s nezávislou skupinou expertov, ktorá vykoná **priebežné hodnotenie 7. RP**. Ich mandát by sa mal prijať na jeseň 2009 a hodnotenie by sa malo skončiť na jeseň 2010.

Analýza a konkrétne problémy uvedené v tomto oznámení a v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov poskytujú základ budúceho priebežného hodnotenia a ďalších politických diskusií v Rade, Parlamente a so zainteresovanými stranami, ktoré by sa mali zaoberať týmito kľúčovými otázkami:

- Ako možno zlepšiť vplyv 7. RP a budúcich RP na formovanie Európskeho výskumného priestoru?
- Sú inovačné opatrenia (ERC, STI, článok 169, RSFF) účinné z hľadiska plnenia plánovaných cieľov?
- Ako možno ďalej zvýšiť vplyv a pridanú hodnotu kolaboratívneho výskumu, ktorý sa týka viacerých vedeckých disciplín, priemyselných odvetví a politických oblastí, v záujme lepšieho riešenia veľkých spoločenských problémov?
- Nastáva vďaka 7. RP primerané zlepšenie medzinárodného postavenia Európy v oblasti vedy a techniky?
- Do akej miery sú účinné opatrenia na zjednodušenie? Prinesú ďalšie kroky očakávané výsledky, alebo je potrebné uvažovať o úplne nových koncepciách?

Výsledky tohto priebežného hodnotenia nebudú relevantné len pre možné preskúmanie 7. RP, ale zohrajú dôležitú úlohu aj pri nadchádzajúcich diskusiách o budúcich finančných rámcoch Európskej únie, v rámci lisabonskej stratégie po roku 2010 a v ďalšom rámcovom programe.